

Република Македонија
НАРОДЕН ПРАВОБРАНИТЕЛ

Republika e Maqedonisë
AVOKATI I POPULLIT

O M B U D S M A N
Republic of Macedonia

ПРЕДМЕТ: Посебен извештај за состојбите во Прифатниот транзитен центар Винојуг - Гевгелија

Согласно член 31-а од Законот за народниот правобранител („Службен весник на РМ“ бр.60/03, 114/2009, 181/2016 и 189/2016), покрај останатите надлежности, Народниот правобранител - НПМ има овластување да следи дали се почитуваат и заштитуваат уставните и законските права на лицата во органите, организациите и установите во кои е ограничена слободата на движење.

Народниот правобранител како Национален превентивен механизам има мандат утврден со Факултативниот протокол кон Конвенцијата против тортура и друго свирепо, нечовечко или понижувачко постапување, кој овозможува да врши посети во местата на лишување од слобода и местата на задржување и со увидот во материјалните услови и третманот, да ги идентификува ризиците заради спречување на тортура и друг вид сурово и нечовечко постапување и казнување.

Како и претходната година, така и во текот на 2017 година, тимот на Националниот превентивен механизам продолжи со континуирани посети и мониторирање во Прифатните транзитни центри Винојуг и Табановце, како и во Прифатниот центар за странци во Гази Баба и Прифатниот центар за сместување на баратели на азил во Визбегово.

Целта на извршените посети е да се врши увид во материјалните услови и сместувачките капацитети во кои се сместуваат бегалците/мигрантите и да се

настојува кон подобрување на системот за правна заштита на лицата бегалци и непречено остварување на нивните загарантирани права.

Во текот на 2017 година, со оглед на намалениот интензитет на бегалски/миграциони движења долж „балканската рута“, во рамките на својот мандат и надлежности Националниот превентивен механизам спроведе 7 ненајавени посети на Прифатниот транзитен центар Винојуг. Посетите беа спроведени на следните дати: 09.03; 26.07; 24.08; 28.09; 18.10; 02.11 и 22.12.2017 година.

1. Организациска поставеност и функционална надлежност на органите и организациите во Привремениот транзитен центар Винојуг - Гевгелија

Во Прифатниот транзитен центар Винојуг и понатаму се присутни на терен повеќе државни институции и организации со поделени надлежности и функции, кои преку заедничка комуникација и координација учествуваат во раководењето и управувањето со Центарот.

Основната функционално - управувачка улога за раководење со Прифатниот транзитен центар и натаму останува во надлежност на Министерството за труд и социјална политика (МТСП), во координација со Центарот за управување со кризи (ЦУК), чијашто надлежност го опфаќа управувањето со Центарот и кризното подрачје надвор од Прифатниот транзитен центар.

Министерството за внатрешни работи, како и во текот на изминатата 2016 година, е надлежно и се грижи за безбедноста во рамките на Центарот како и за целата јужна гранична линија која ја обезбедува и контролира заедно со мешаните патролни екипи на полициски сили од други држави. Особено се зема во предвид и е во фокус заштитата на државната граница од нелегалните преминувања на бегалци/мигранти кои за волја на вистината изминатите неколку месеци се со намален интензитет.

Сепак, имајќи ги предвид активностите кои ги презема Министерството за внатрешни работи на терен, тимот на НПМ констатира дека Министерството всушност ја врши целокупната координација и управување со Прифатниот транзитен центар Винојуг, што е надвор од предвидените надлежности.

Од спроведените посети во текот на 2017 година, тимот на Националниот превентивен механизам констатира дека и натаму во Центарот со секојдневно присуство се активни органи и организации кои преку своите активности и надлежности даваат придонес во што подобро организирање на Прифатниот транзитен центар, овозможуваат заштита на бегалците/мигрантите, остварување на нивните загарантирани права и задоволување на нивните потреби.

За разлика од состојбата во 2016 година, кога координацијата меѓу државните органи и организации не беше на задоволително ниво, Националниот превентивен механизам констатира дека во текот на оваа година координацијата помеѓу сите чинители присутни во Центарот е подобрена што беше потврдено и во разговор со сите претставници од споменатите органи и организации.

Имено, државните органи и организациите присутни на терен имаат секојдневна комуникација во однос на сите нови настани и предизвици со кои се соочуваат, па така и постапувањето во овие околности е подобро и добро искордирирано со далеку поголема транспарентност при преземањето на дејствија како од надлежните државни институции така и од организациите присутни на терен.

Со оглед на намалениот интензитет на секојдневни нерегуларни движења на бегалци/мигранти како и малиот број на сместени луѓе изминатите месеци во Прифатниот транзитен центар, сосема очекувано и теренските тимови на присутните организации функционираат во редуцирани состави.

Така, наместо претходно воспоставениот начин на 24 часовно присуство во смени на организациите присутни на терен, истите поради намалениот интензитет на миграциски движења се присутни во 2 смени со можност за

доаѓање на повик доколку се јави потреба за реакција и интервенција во доцните часови по полноќ.

Претставниците на здружението Ла - страда информираа дека работат со редуциран персонал поради намалениот број на сместени бегалци/мигранти во кампот и дека и натаму се активни со образовно - едукативните програми кои се спроведуваат за деца и помлади малолетни лица меѓутоа поради малиот број на деца во изминатиот период, истите се реализираат со намален интензитет.

Од разговорот со претставниците на Македонското здружение на млади правници тимот на НПМ доби информации дека работат со редуцирано работно време и на повик во вечерните часови по потреба. Активностите на здружението и оваа година се во овозможување на бесплатна правна помош на сите мигранти кои се сместени во Прифатниот транзитен центар меѓутоа и на сите оние кои се затекнати и привремено сместени, укажувајќи им на нивните права, обврски и можности во постапка за признавање на право на азил.

Здравствената заштита во Прифатниот транзитен центар Винојуг веќе неколку месеци се спроведува од страна на доктор и медицинска сестра кои се ангажирани преку меѓународната организација ИОМ. Докторот и медицинската сестра се присутни во Центарот од понеделник до петок, во смена од 8 часот наутро до 15 часот. Како што информираа, во изминатиот период најчесто имаат по 4,5 интервенции во текот на неделата и тоа во најголемиот број на случаи за одредени болки и повреди, полесни интервенции.

При спроведената посета на тимот на НПМ на 28.09.2017 година, медицинската сестра информираше за еден случај за можна појава на туберкулоза на едно од сместените лица во кампот, кое било соодветно префрлено во Јавно здравствена установа во Скопје на понатамошни детални испитувања.

Примарната заштита како и изминатата година така и оваа година се овозможува и обезбедува од страна на Црвениот крст кои истакнаа дека како и останатите организации функционираат во редуциран состав и тим од 8 луѓе во

смена. Во вечерните часови претставниците на Црвениот Крст се повикуваат при евентуална потреба за нивна интервенција. Информираа дека работат во дневни смени од 9 часот наутро до 21 часот навечер и дека во изминатиот период имаат во просек од 5 до 20тина интервенции во текот на еден ден.

Во контекст пак на процесот на мониторирање, како и овозможување на заштита на бегалците во Прифатниот транзитен центар Винојуг со претставници секојдневно на терен и понатаму е присутен Високиот комесаријат за заштита на бегалците (УНХЦР) како и Хелсиншкиот комитет за заштита на човековите права.

2. Бројна состојба и структура на бегалци/мигранти во Прифатниот транзитен центар Винојуг во текот на 2017 година

Бројна состојба во текот на извршените посети

Датум на извршена посета	Бројна состојба
09.03.2017	36
26.07.2017	12
24.08.2017	13
28.09.2017	6
18.10.2017	3
02.11.2017	12
22.12.2017	3

При спроведувањето на континуирани превентивни посети на Националниот превентивен механизам во Прифатниот транзитен центар Винојуг, во текот на 2017 година беше констатирана појава на намалување на бројната состојба во однос на сместените лица бегалци/мигранти во Центарот.

Првиот квартал од годината, се до средината на месец март во Прифатниот центар Винојуг беше евидентирана една константна бројка на

сместени лица која се движеше од 30тина до 40тина лица која варираше во наведената граница. Структурата на сместените бегалци на почетокот на 2017 година најчесто ја сочинуваа семејства, кои се најдоа затекнати и „заглавени“ во Прифатниот транзитен центар Винојуг неколку месеци од затворањето на границите долж „Балканската рута“.

Иако кон крајот на 2016 година, лицата се соочуваа со неможност слободно да го напуштат Прифатниот транзитен центар, по дадени препораки од страна на тимот на НПМ и во соработка и секојдневна комуникација со одговорните државни институции и организации присутни на терен, на овие лица им беа овозможени организирани излегувања и прошетки до градот Гевгелија во придружба на Црвениот Крст.

Веќе во втората половина од месец март, од извршените посети како и од добиените информации од присутните организации на терен, Националниот превентивен механизам утврди намалување на бројот на сместени лица во Прифатниот транзитен центар Винојуг каде бројката на сместени мигранти се движеше од 10 до 20 сместени лица мигранти, бројка која беше променлива со оглед на тоа дека многу од лицата го користеа Центарот како можност за неколку дневно засолниште. Се чини дека подобрувањето на временските услови и зголемувањето на надворешните температури им овозможи на бегалците/мигрантите многу подобри услови и можност за да го продолжат својот пат кон западните земји.

Во таа насока, веќе на средината на месец март беше евидентирано значително намалување на бројот на сместени лица бегалци/мигранти во Прифатниот транзитен центар. Националниот превентивен механизам од извршените разговори со присутните организации на терен констатира дека дел од лицата своеволно се вратија во Република Грција, со надеж дека оттаму ќе можат да го пронајдат својот пат кон посакуваната дестинација, додека пак дел од нив го искористија своето право да побараат и да добијат можност во постапка за признавање право на азил преку која од Прифатниот транзитен центар Винојуг беа преместени и сместени во Прифатниот центар за баратели на азил во Визбегово кој е од отворен карактер и можат да го напуштат во секое време.

Бројната состојба во Прифатниот транзитен центар Винојуг во текот на летниот период остана генерално непроменета и се движеше од 15 до 25 сместени лица бегалци/мигранти. Тимот на НПМ констатира дека најчесто оваа бројка на сместени лица ја сочинуваат неколку семејства кои се веќе извесен период згрижени во кампот, а дел од нив се во исчекување и во активна постапка за семејно обединување во некоја од западните земји во Европа.

Од добиените информации од организациите присутни на терен, во месец јули во Центарот беа сместени околу 13 лица додека пак во месец август бројката на сместени лица бегалци се движеше од 10 – 15 лица.

Народниот Правобранител – Национален превентивен механизам на 18.10.2017 година спроведе заедничка посета на Прифатниот транзитен центар Винојуг заедно со претставници на домашни и меѓународни организации кои се активни чинители од самиот почеток во справување со бегалската/мигрантска криза со цел да се лоцираат и детектираат барањата и потребите на бегалците во Центарот во насока на што поуспешно справување со одредени проблеми и неправилности на терен и подобрување на заштитата и третманот кон овие лица.

За време на спроведување на посетата, во Прифатниот транзитен центар Винојуг беа сместени само 3 лица, семејство од Авганистан, мајка и 2 деца. Во интервјуто кое беше спроведено со мајката и со нејзината ќерка, информираа дека генерално се задоволни од односот и третманот на сите ангажирани лица во Центарот и се благодарни за се што е за нив направено изминатите месеци. Сепак, лицата и натаму се чувствуваат како да се „заробени“ бидејќи само повремено им се овозможува излегување надвор од Прифатниот центар во придружба на Црвениот крст. Исто така, мајката напомена дека би била далеку позадоволна и посреќна доколку добие можност да ги исполнува деновите со работен ангажман.

Нејзината 17 годишна ќерка пак информираше дека се чувствува безбедно во Прифатниот транзитен центар Винојуг и е генерално задоволна од односот на сите претставници од државните органи и организации, меѓутоа истакна дека е загрижена што нема можност да посетува формално образование и да биде во чекор со своите врстници особено што планира да

живее во некоја поразвиена западноевропска земја, каде што би продолжила со своето школување со можност за понатамошно вработување.

Во однос на тоа како го поминува времето во Центарот даде објаснување дека во недостаток на формално образование, се самоедуцира со користење на компјутер, читање на книги и гледање телевизија.

Од сознанијата кои ги доби при спроведените интервјуа како и од неколкуте посети на Прифатниот транзитен центар Винојуг во претпоследниот квартал од годината, НПМ констатира дека лицата кои изминатите месеци се сместени во Центарот се генерално задоволни од третманот и односот на претставниците од државните органи и организации присутни на терен. Сепак, самиот факт што станува збор за многу мала бројка на луѓе ги ограничува можностите за што поефикасно и поконкретно исполнување на слободното време на бегалците/мигрантите со образовно – едукативни програми и активности.

Континуираните посети и мониторирање на Прифатните транзитни центри од страна на Националниот превентивен механизам продолжија и во последниот квартал од 2017 година каде не беа забележани некои посериозни промени во однос на условите, третманот како и бројната состојба на сместени бегалци/мигранти во Центарот па така организациите присутни на терен продолжија да функционираат во редуцирани состави исполнувајќи ги своите надлежности.

Народниот правобранител – Национален превентивен механизам на 22.12.2017 од претставниците на Министерството за внатрешни работи доби информација дека во изминатиот период е намален интензитетот на нелегални миграциски движења околу граничниот појас и дека состојбата во Прифатниот транзитен центар Винојуг е мирна. Потврдија дека во Центарот се сместени само 3 лица – семејството од Авганистан и дека изминатата недела 10 лица кои биле времено сместени во Винојуг побарале да влезат во постапка за признавање право на азил по што биле соодветно префрлени во Прифатниот центар за баратели на азил во Визбегово.

Токму од претставниците на Македонското здружение на млади правници, тимот на НПМ доби информација дека во текот на 2017 година од Прифатниот транзитен центар Винојуг застапувале 24 лица-баратели на азил кои биле префрлени во Визбегово.

Едно лице пак од Ирак, било доброволно вратено во својата матична земја преку организацијата на ИОМ и бил успешно спроведен процесот на доброволна репатриација.

3 Степен на имплементација на претходно дадени препораки од извештаите на Народниот Правобранител – Национален превентивен механизам

Народниот правобранител – Национален превентивен механизам, при спроведување на континуираните посети на Прифатниот транзитен центар Винојуг особено внимание посвети и на испитување на степенот на имплементација на претходно дадените препораки нотирани во извештаите од посетите кои беа спроведени од страна на тимот на НПМ во минатата година.

Препорака бр. 1

Да се подобри соработката и координацијата меѓу надлежните органи кои што учествуваат во управувањето и организирањето на Прифатниот транзитен центар и соработката со невладините и меѓународните организации.

Констатирана состојба

Националниот превентивен механизам констатира дека е постапено по препораката и дека координацијата во Прифатниот транзитен центар Винојуг во текот на 2017 година е далеку подобра и на повисоко ниво, констатација која беше потврдена и од разговорите спроведени со организациите на терен.

Препорака бр. 2

Да се обезбеди присуството на претставници од Секторот за азил во Прифатниот транзитен центар „Винојуг“ со цел полесен пристап на мигрантите/ бегалците до постапката за признавање на правото на азил.

Констатирана состојба

Тимот на Националниот превентивен механизам констатира дека Секторот за азил при Министерството за внатрешни работи нема обезбедно постојано присуство на свои претставници во рамки на Прифатниот транзитен центар, но дека во случаите кога имало потреба, како на пример: заради регистрирање на лицата кои поднеле барање за признавање право на азил или заради вршење на интервјуа со барателите на азил, претставници од Секторот во неколку наврати го посетувале Прифатниот транзитен центар или пак лицата биле веднаш префрлени во Прифатниот центар за баратели на азил во Визбегово.

Препорака бр. 3

На барателите на азил сместени во Прифатниот транзитен центар Винојуг да им се овозможи непречено остварување на правото на слободно движење и излегување од Центарот под исти услови како и барателите на азил сместени во Прифатниот центар за баратели на азил во Визбегово – Скопје.

Констатирана состојба

Од спроведените посети на Прифатниот транзитен центар Винојуг, тимот на НПМ констатира дека по константни реакции и притисоци од страна на Народниот правобранител – Национален превентивен механизам поддржан и од организациите присутни секојдневно на терен, на барателите на азил привремено сместени во Винојуг им беше овозможено излегување од Прифатниот транзитен центар Винојуг до градот Гевгелија најчесто придружувани од Црвениот Крст.

Препорака бр. 4

Да се подобрат условите за престој во шаторот „Хабитат“, да се зголеми нивото на хигиена и чистота и да се намали пренатрупаноста во овој шатор со префрлување на лицата во кругот на Прифатниот транзитен центар, со оглед дека во него има голем број слободни сместувачки капацитети.

Констатирана состојба

Во текот на 2017 година, како што информираше Министерството за внатрешни работи на Република Македонија, токму по укажувања и препораки од страна на Народниот Правобранител – Национален превентивен механизам како и поради намалениот интензитет на затекнати нерегуларни миграциски движења шаторот „Хабитат“ повеќе не се користи за таа намена и во него не се задржуваат бегалци/мигранти кои се затекнати со остварен нерегуларен влез на територија на Република Македонија.

Препорака бр. 5

Да се преземат конкретни мерки и активности за вклучување на децата во формалниот процес на образование, во согласност со прописите за основно и средно образование, со оглед дека ова право го уживаат барателите на азил согласно Законот за азил и привремена заштита.

Констатирана состојба

Националниот превентивен механизам констатира дека и понатаму во Прифатниот транзитен центар Винојуг не се спроведува формален процес на образование во кој би биле вклучени децата сместени во овој Центар од причина што како што информираат и надлежните државни институции истите се сместуваат привремено и краткотрајно во Прифатниот транзитен центар Винојуг. За таа цел, не постои реална можност на имплементирање на формален процес на образование па на децата им се нудат образовно – едукативни активности од страна на организациите присутни на терен.

Препорака бр. 6

Веднаш да запре праксата нерегуларните мигранти затекнати на територијата на Република Македонија, групно да се депортираат во земјата од

каде што го извршиле влезот (најчесто Грција), без никакви формалности и без да се води официјална евиденција за тоа.

Констатирана состојба

Националниот превентивен механизам констатира дека и годинава како најголем и најсериозен проблем останува проблемот со групните депортации на бегалците/мигрантите во земјата од каде што го извршиле нерегуларниот влез на територија на Република Македонија без никакви формалности и почитување на предвидените законски процедури.

Претставници од Министерството за внатрешни работи го информираа тимот на НПМ дека ваквиот начин на депортирање на групи бегалци/мигранти непосредно до граничните премини е воспоставена пракса и од соседните држави со напомена дека за разлика од минатата година, оваа година при секоја спроведена депортација лицата се евидентираат со име и презиме заради увид кои и колку лица имаат остварено нерегуларен влез на територијата на Република Македонија.

Народниот правобранител – Национален превентивен механизам строго го осудува ваквиот начин на групно депортирање на бегалци/мигранти во соседните земји без спроведување на никакви законски процедури и формалности и смета дека ваквото постапување претставува груба повреда на човековите права загарантирани пред се во Конвенцијата за статусот на бегалците од 1951 година, како и повреда на човечкиот интегритет и достоинство.

НАРОДЕН ПРАВОБРАНИТЕЛ

Иџет Мемети